
**Coexistența și confruntare în satele româno-săsești
de pe *Fundus regius* (Pământul Crăiesc) cu deosebire
în districtele libere regești ale Bistriței și Sibiului
(secolele XVII–XVIII)**

Dr. Marin POPAN

Cercetător,
Complexul Muzeal Bistrița-Năsăud
marinpopan@yahoo.fr

Problema vieții comunitare din satele româno-săsești cum ar fi: relațiile dintre *Fundus Regius* (Pământul Crăiesc) și comitate, organizarea primăriilor, proiectele de hotărniciri precum și raporturile dintre confesiunea augustană și biserica unită greco-catolică este reflectat atât în sursele locale latine și germane cât și în contribuțiile istoriografice de istorie locală.

În anul 1582, Johann Wayda, primarul Sibiului, și Albert Huet, jude regal au fost confrunțați cu rezolvarea unei situații aparte. Satul Săcădate (Oltzákádat, Sakadat) aflat pe *Fundus regius* — Pământul Crăiesc — Sibiu, deși nu era populat de sași, beneficia de imunități fiscale, proprietate și libertate juridică.¹ Locuitorii săi, români

1 Myss 1993, p. 113.

și unguri, beneficiari ai privilegiilor națiunii săsești, nu respectau politica comercială restrictivă a Sfatului sibian în raporturile cu comitatele² făcând negoț cu nobilii și servii din comitate permițându-le chiar stabilirea în sate, pe pășunile de la marginea pădurii. Deoarece, astfel făptuind, cele „două națiuni” — ungurii și românii — „ispitesc” și pe alții, „onoratul” Sfat municipal al Sibiului trimite la fața locului pe judele Blasium Weiss și pe juratul Sebastian Zompolium pentru „ca [locuitorii nn] să se dezbrace de proastele obișnuințe și să pună capăt vieții în neorânduială”³. În scopul menținerii liniștii comunitare ei trebuie să pună ordine și lege dreaptă și să vegheze în sensul respectării ei.”⁴ Documentul avertizează că: „tuturor locuitorilor comunității din Săcădate le va fi interzis să se asocieze în vreo lucrare cu nobilii din comitate și cu supușii lor, să le dea adăpost sau moștenire pe teritoriul comunal orice nume acesta ar purta nici fân sau iarbă să le vândă ori să țină vite străine pe izlazul lor”⁵. Fără știrea primarului satului și a onoratului „Rath” — sibian nimeni n-are voie să țină stâni din afara districtelor săsești. Pe curăturile făcute în pădurea de mesteceni să nu se ridice nici o casă, să se construiască doar pe vechile curți și ogrăzi. Dacă unei persoane, după înștiințarea unui „prea onorat” magistrat, i se va permite totuși să construiască, acea persoană trebuie să aibă confirmare și împuternicire din partea Sfatului sibian.⁶ „În caz contrar, nimănui nu trebuie să se permită să-și facă case iar primarul, împreună cu jurații (*Rathsgeschworenen*), trebuie să se îngrijească ca nimic să nu se mai construiască altfel sunt pasibili de pedeapsa exemplară”⁷. Consilierii-delegați delimitează suprafața până unde se mai poate defrișa nominalizând proprietarii căci o extindere exagerată a defrișărilor ar putea afecta „calitatea” pășunilor satului.

Preocupare față de pășuni și hotărniciri aveau și sașii din satul liber regesc Jaad (Livezile). Comunitatea săsească din Șieuț (Kleinschogen, Kissájo), pierzând majoritatea în sat, pregătea mutarea (mijlocul secolului al XVII-lea) spre alte sate săsești, mai compacte din punct de vedere etnic⁸. Prezent la Șieuț (Kleinschogen) pentru sfat și ajutor cu sașii locali, primarul sas din Jaad (Iad, Livezile) expune poziția radicală a sătenilor săi în rezolvarea conflictelor de hotar cu românii vecini: și ei, iadenii, ar fi fost confrunțați cu proximitatea românilor care au întemeiat un sat de roi înspre munte.

Deoarece, prin existența satului de roi, se afecta „calitatea pășunilor” și se tăia comunicarea directă cu muntele, iadenii au pus foc alungându-i pe acei români.⁹ Sașii din Jaad

2 Binder 1982, p. 249.

3 *Ibidem.*

4 *Ibidem.*

5 *Ibidem.*

6 *Ibidem*, p. 250.

7 *Ibidem*

8 Orendi 1912, passim.

9 *Ibidem.*